

Analýza výkonnosti srovnatelných správních obvodů obcí s rozšířenou působností v jednotlivých oblastech s využitím benchmarkingu

ORP Pelhřimov

Zpracovatel:
Odborný tým Projektů

Tento výstup byl financován z prostředků ESF prostřednictvím Operačního programu
Lidské zdroje a zaměstnanost a státního rozpočtu ČR.

*Projekt Systémová podpora rozvoje meziobecní spolupráce v ČR v rámci území správních
obvodů obcí s rozšířenou působností (číslo projektu: CZ.1.04/4.1.00/B8.00001)*

Úvod

Benchmarking představuje jednu z klíčových aktivit projektu Podpory meziobecní spolupráce. Výsledky benchmarkingu přináší důležitá východiska pro tvorbu strategií území správních obvodů obcí s rozšířenou působností (dále jen SO ORP) a měly by být zohledněny v debatách o dalším rozvoji území ve vztahu k vybraným veřejným službám v oblastech školství, odpadového hospodářství a sociálních služeb.

Využití benchmarkingu je **spojené s analýzou dat** reprezentujících posuzované SO ORP. Shromážděná data pro vybrané indikátory nenesou bez provedení analýzy žádnou informační hodnotu.

Základem analýzy je uspořádání dat do logických celků a do souvislostí s tou oblastí, kterou chceme za pomoci benchmarkingu řešit. Dalším předpokladem analýzy je porovnávat porovnatelná data (např. srovnatelné SO ORP). Cílem vyhodnocování dat je pak **určení rozdílů (mezer) mezi vlastní výkonností a výkonností ostatních SO ORP**. Způsob vyhodnocení těchto rozdílů je již v rukou posuzovatele (analytika) - hodnoty dat za naše a další srovnatelná SO ORP lze např. uspořádat do tabulky, znázornit prostřednictvím grafu, nebo v neposlední řadě využít statistického zpracování dat). Tedy podstatou je určení:

- jaké hodnoty dosáhla v daném indikátoru nejlepší organizace,
- jaké hodnoty dosáhla v daném indikátoru naše organizace,
- jaký je rozdíl mezi těmito hodnotami ukazatelů.

Vedle toho lze data porovnávat s průměrnou hodnotou daného ukazatele v kraji nebo několika srovnatelných SO ORP. Průměrná hodnota bývá nejčastěji vyjádřena aritmetickým průměrem nebo tzv. mediánem (prostřední hodnota uspořádané číselné řady).

1. Základní charakteristika správního obvodu a metodika analýzy

SO ORP Pelhřimov se nachází v kraji Vysočina a tvoří 1 z 15ti správních obvodů (dále jen SO) tohoto kraje, jehož stručná charakteristika je dána následujícími údaji:

- rozlohou 827 km² a počtem 71 obcí je 3. největší;
- počtem obyvatel 45 231, z nichž 16 269 žije v jádrovém městě, je 4. největší.

Tabulka 1: Komparace vybraných SO ORP v kraji Vysočina

Území SO ORP	Počet obcí	Počet obyvatel SO ORP	Počet obyvatel jádrové obce	Rozloha ORP v km ²
Pelhřimov	71	45 231	16 269	827
Havlíčkův Brod	56	52 167	23 483	632
Humpolec	25	17 421	10 917	228
Jihlava	79	99 419	50 598	922
Pacov	24	9 759	4 903	235
Telč	45	13 259	5 576	291
Průměr za kraj	47	34 080	15 346	453

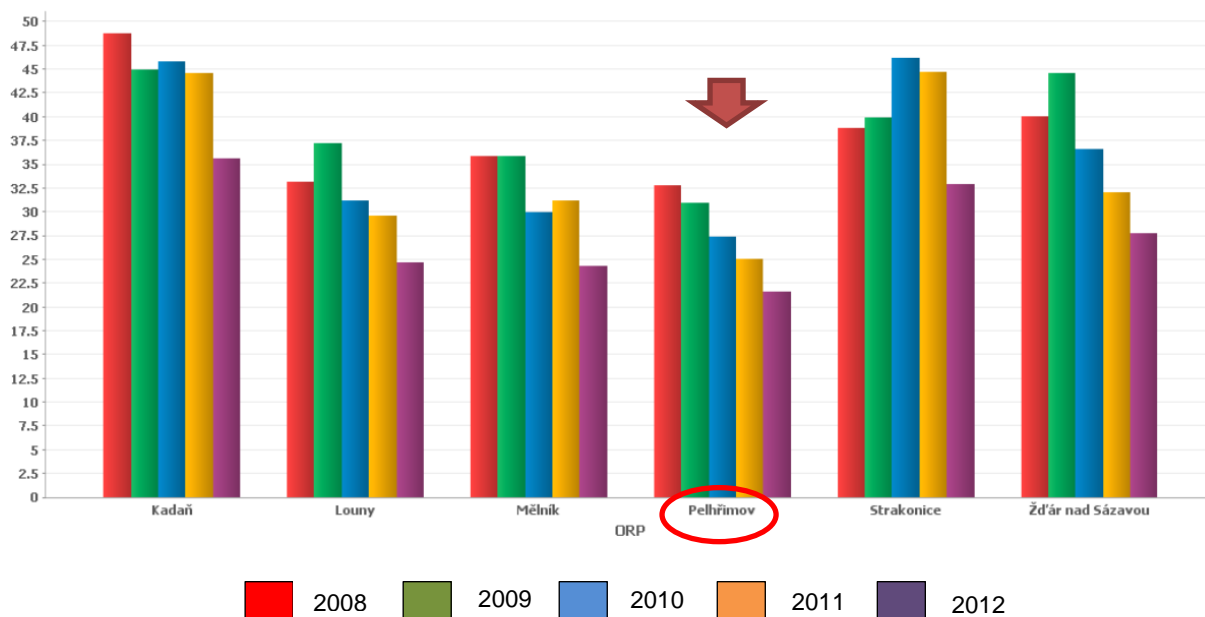
Pro benchmarkingové srovnání a formulování podstatných závěrů jsou důležité zejména hodnoty ukazatelů, které se výrazně odlišují od ostatních porovnávaných subjektů, tj. SO ORP. Proto bylo pro vzájemné srovnání použito více kritérií, aby byly zjištěny a vyzdviženy významné diference v relevantních oblastech. Benchmarkingové srovnání bylo tedy provedeno jednak v porovnání s ostatními SO ORP kraje Vysočina a dále pak ve srovnání s podobně velkými SO (měřeno počtem obyvatel SO, počtem obcí SO a počtem obyvatel jádrového města):

- SO ORP s počtem obyvatel v intervalu 43.000 – 47.000 obyvatel (celkem 6 srovnatelných SO ORP: Kadaň, Louny, Mělník, Strakonice, Žďár n. Sázavou);
- SO ORP s počtem obcí ve správním obvodu 66 – 76 obcí (celkem 6 srovnatelných SO ORP: Boskovice, Kolín, Prostějov, Příbram, Rokycany, Strakonice);
- SO ORP s počtem obyvatel jádrové obce 16.000 – 16.600 (celkem 5 srovnatelných SO ORP: Benešov, Dvůr Králové n. Labem, Jičín, Neratovice, Rakovník).

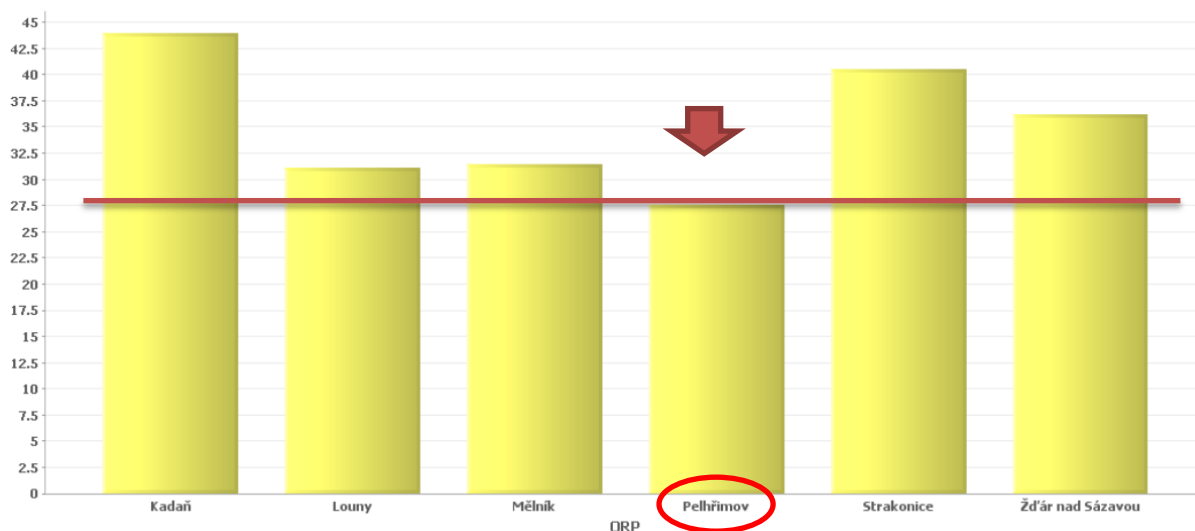
2. Ekonomická výkonnost

Mezi ekonomickými ukazateli je zajímavé se u SO ORP Pelhřimov blíže podívat na **úroveň běžných výdajů na obyvatele**, která byla sledována mezi lety 2008 – 2012. Jejich výše odráží náklady každodenního provozu obvodu a jak je z níže uvedeného obrázku zřejmé, u pelhřimovského obvodu byly tyto výdaje nejnižší mezi srovnávanými obvody (vybranými dle kritéria počtu obyvatel). Celkově se pohybovaly v rozmezí 21,6 až 32,8 tis. Kč/obyv. a jejich průměrná výše je 27,5 tis. Kč/obyv. (na této úrovni je pro větší názornost vložena do grafu červená linie). Výdaje mají navíc stabilně klesající tendenci, úhrnem se za dané období snížily o ca 35%. Viz obrázek 1 a 2.

Obrázek 1: Běžné výdaje vybraných SO ORP (kritérium: počet obyvatel v SO ORP 43.000 – 47.000) na obyvatele v období 2008 – 2012 (v tis. Kč)

Obrázek 2: Průměrné běžné výdaje vybraných SO ORP (kritérium: počet obyvatel v SO ORP 43.000 – 47.000) na obyvatele v období 2008 – 2012 (v tis. Kč)

3. Předškolní a školní vzdělávání

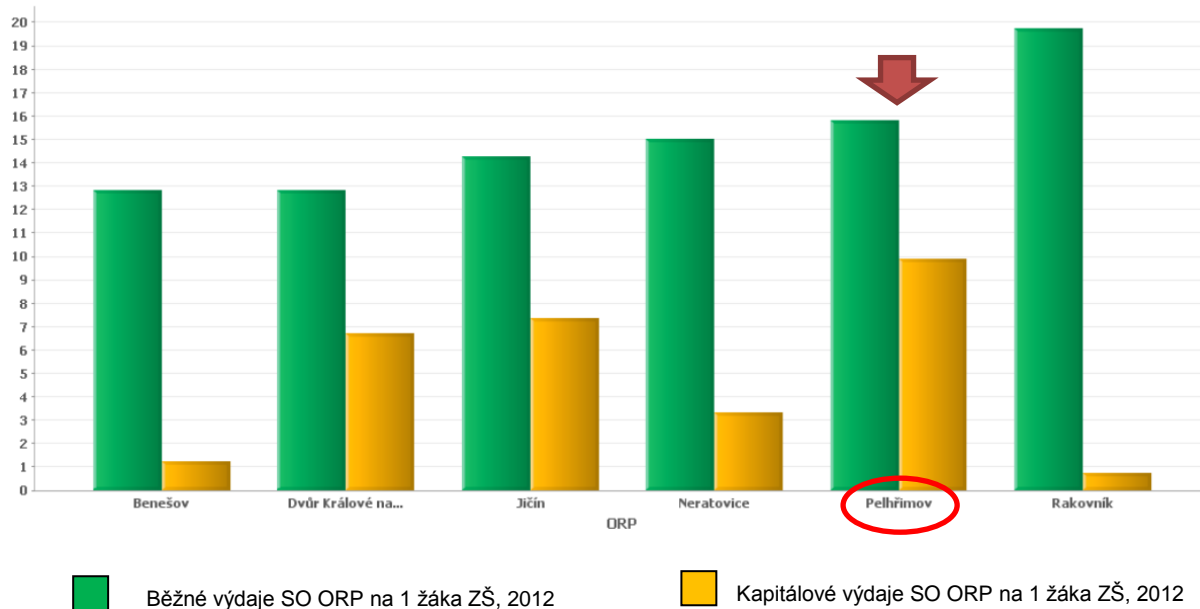
V oblasti předškolního a školního vzdělávání zaujme v případě SO ORP Pelhřimov porovnání **počtu žáků základních škol na 1.000 obyvatel**. Pelhřimovský obvod má mezi obvody s obdobnou velikostí jádrové obce nejvíce žáků ZŠ na 1.000 obyvatel: 84,8. Z tohoto hlediska je první i mezi obvody s podobným počtem obyvatel. Viz obr. č. 3.

Obrázek 3: Počet žáků MŠ/ZŠ na 1.000 obyvatel (kritérium: velikost jádrové obce 16.000 – 16.600 byv.)

Dále je z hlediska benchmarkingu u SO ORP Pelhřimov zajímavé porovnání **běžných a kapitálových výdajů na žáky základních škol**. Kapitálové výdaje, tedy náklady odrážející investiční akce, jsou u pelhřimovského obvodu mezi skupinou obvodů s podobnou velikostí jádrové obce na nejvyšší úrovni: 9,9 tis. Kč/žáka ZŠ. Běžné výdaje, tzn. náklady na každodenní provoz, jsou pak 2. nejvyšší s hodnotou 15,8 tis. Kč/žáka ZŠ. Viz obr. č. 4.

Obrázek 4: Běžné a kapitálové výdaje vybraných SO ORP (kritérium: velikost jádrové obce 16.000 – 16.600 obyv.) na žáka ZŠ (v tis. Kč)

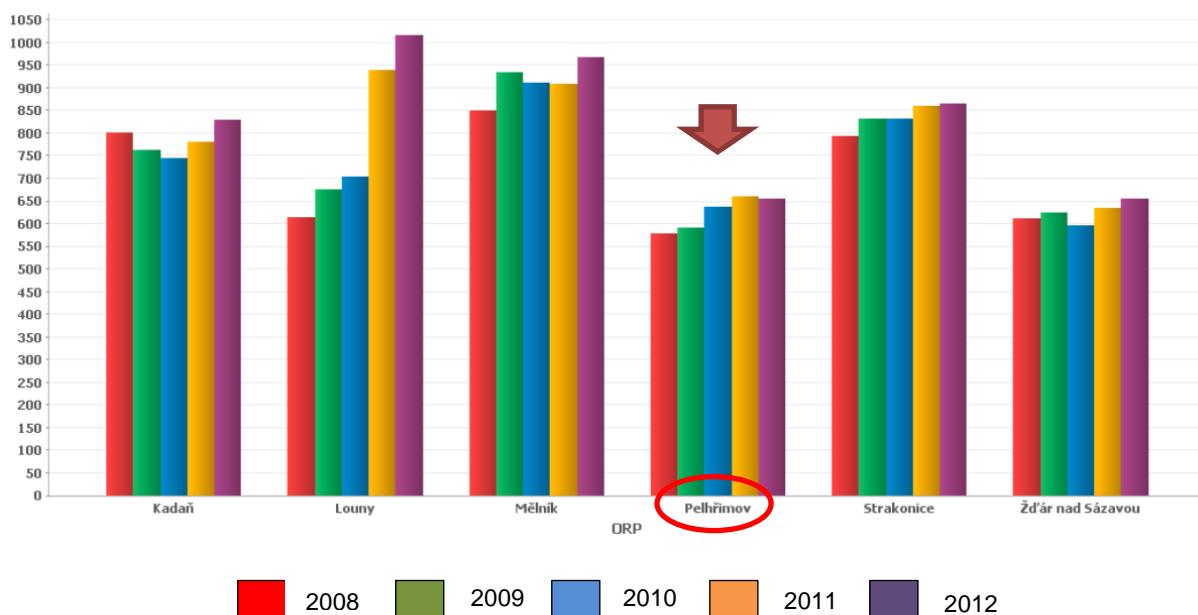
4. Odpadové hospodářství

Z pohledu odpadového hospodářství je zajímavé srovnání **celkových neinvestičních výdajů obcí na odpady**. Jedná se o tu položku rozpočtu, která se spotřebovává na běžné či provozní náklady obce spojené s odpadovým hospodářstvím. Mezi ostatními obvody vybranými dle kritéria počtu obyvatel vykazoval SO ORP Pelhřimov v období 2008 – 2012 jedny z nejnižších hodnot těchto výdajů¹ (v letech 2008-9 a 2012 pak zcela nejnižší). Jejich úroveň však vykazuje pomalý, ale pravidelný růst: celkové neinvestiční náklady na odpady činily v r. 2008 577 Kč/obyv., v roce 2012 potom 654 Kč/obyv. a průměrná hodnota je 624 Kč/obyv. (její hladina je opět pro větší názornost zdůrazněna na obr. č. 3 červenou linií).

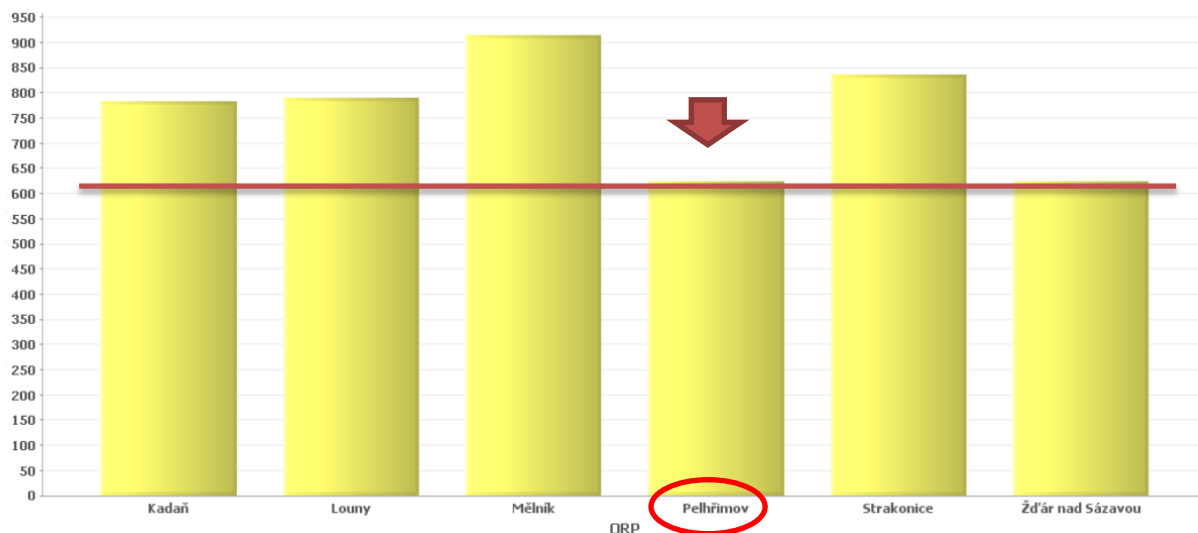
¹ O poslední příčku se SO ORP Pelhřimov ve sledovaném období střídavě dělil s SO ORP Žďár n. Sázavou.

Projekt Systémová podpora rozvoje meziobecní spolupráce v ČR v rámci území správních obvodů obcí s rozšířenou působností (číslo projektu: CZ.1.04/4.1.00/B8.00001)

Obrázek 5: Celkové neinvestiční výdaje vybraných SO ORP (kritérium: počet obyvatel v SO ORP 43.000 – 47.000) na odpady (v Kč/obyv./rok) v období 2008-2012

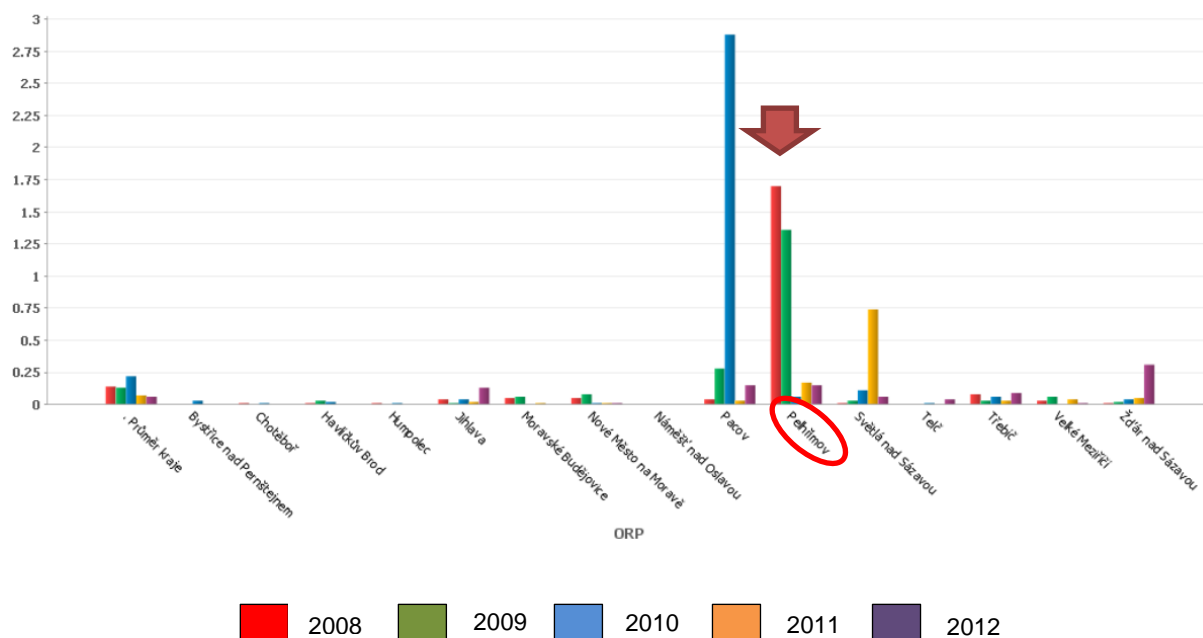
Obrázek 6: Průměrné celkové neinvestiční výdaje vybraných SO ORP (kritérium: počet obyvatel v SO ORP 43.000 – 47.000) na odpady (v Kč/obyv./rok) v období 2008 – 2012

5. Sociální služby

V oblasti sociálních služeb je vhodné vyzdvihnout srovnání **kapitálových výdajů na sociální služby na obyvatele**, které odráží investiční aktivitu obvodu v sociální oblasti. SO ORP Pelhřimov vykázal ve sledovaném období jedny z nejvyšších hodnot, a to i v krajském porovnání. Bylo to především v letech 2008 (1,7 tis. Kč/obyv.) a 2009 (1,4 tis. Kč/obyv.). V letech 2010 až 2012 byl pelhřimovský obvod také aktivní, ale to již na řádově nižší úrovni (hodnoty kapitálových výdajů nepřesáhly hladinu 0,2 tis. Kč/obyv.). Viz obr. č. 7.

Obrázek 7: Kapitálové výdaje obcí ve vybraných SO ORP (kritérium: SO ORP kraje Vysočina) na sociální služby v období 2008 – 2012 (v tis. Kč/obyv./rok)

6. Závěrečné shrnutí

SO ORP Pelhřimov	
základní charakteristika	<p>v kraji Vysočina je správní obvod ORP Pelhřimov:</p> <ul style="list-style-type: none"> rozlohou a počtem obcí 3. největší počtem obyvatel 4. největší
ekonomická výkonnost	<p><i>v rámci benchmarkingu SO ORP</i></p> <ul style="list-style-type: none"> nízké a stále klesající běžné výdaje na obyvatele
předškolní a školní vzdělávání	<p><i>v rámci benchmarkingu SO ORP</i></p> <ul style="list-style-type: none"> vysoký počet žáků ZŠ na 1.000 obyvatel vysoké kapitálové i běžné výdaje na žáky ZŠ
odpadové hospodářství	<p><i>v rámci benchmarkingu SO ORP</i></p> <ul style="list-style-type: none"> nižší celkové neinvestiční výdaje na odpady
sociální služby	<p><i>v rámci benchmarkingu SO ORP</i></p> <ul style="list-style-type: none"> vysoké kapitálové výdaje na sociální služby na obyvatele v letech 2008 a 2009

Použité zdroje: Ministerstvo financí ČR
Český statistický úřad